D·N
20/6 1948

Utrikesdebatten: tre nya fakta

Den svenska utrikesdebatten har under de senaste veckorna kommit i ett nytt läge. Detta kan inte döljas genom utrikesledningens tystnad och dementier, lika litet som genom den följsamhet och den tendens att stanna vid det oviktiga som utmärker en stor del av pressen. Ett försök att klarlägga de väsentliga förändringarna i situationen är påkallat.

Till standardskälen mot förslagen om samverkan väster ut har hittills hört påståendet att vi inte vet om de stora västmakterna är intresserade av en samverkan. Vi skall inte tränga på, vi skall inte ta initiativet, har det sagts. Nu har klarhet nåtts på den punkten. Intet tvivel finns om att västmakterna till den svenska utrikesledningen framfört beklaganden av Sveriges utrikespolitiska hållning. Att en rad svenska tidningar, som, stundom mot bättre vetande, hållit sig till utrikesdepartementets dementier, är till ytterlighet irriterade över detta faktum kan inte bringa det ur världen. Tvisten om vad man skall kalla de goda "företställningarna" är lika meningslös. Ingen tror väl att de går ut på att uppmuntra till fortsatt isolering. Alla vet att de tvärtom är avsedda att verka i motsatt riktning — och det är det viktiga. Försöken att dölja verkligheten genom att vänsna om småsaker kan på sin höjd räcka några dagar, sedan blir de lönlösa.

Alltså, ett ständigt anfört skäl för isoleringspolitiken har bortfallit, och häri ligger den djupare grunden till irritationen. Typiskt är att samma tidningar som förut efterlyst initiativ från västerns sida som en förutsättning för debatten hos oss nu antingen förnekar initiativen eller hyllas att kännetecknas dem som påtryckningar för att komma från saken. Ingen som helst anledning finns att anta att något annat föreligger än viljan för vilja till samverkan från västerns sida — och hur skulle en samverkan komma till stånd, om ingen tar initiativet? För säkerhets skull bör tilläggas att naturligtvis samverkan aldrig kan tänkas framtvungen. Den bör för oss uteslutande vara ett uttryck för det egna intresset av fredens bevarande. Men genom att västmakterna visat sin positiva vilja är ett hinder för utrikespolitisk nyorientering undanröjt.

I samma riktning går Vandenbergresolutionen i den amerikanska senaten. En av den svenska isolationismens hörnstenar har varit påståendet att någon garanti för Sveriges eller Skandinaviens försvar inte kan väntas från USA:s sida utan dryga motprestationer. Nu erbjuds en sådan garanti, så stark som den amerikanska författningen tillåter; med överväldigande majoritet förklarar senaten att USA bör anslutа sig "till sådana regionala och andra sammanslutningar som grundas på självhjälp och ömsesidig hjälp". Vad som fordras för att detta erbjudande, eller rättare detta löfte, skulle komma att gälla Skandinavien är endast att de nordiska staterna slutet sig samman i ett regionalt avtal av den art som Förenta nationernas pakt förutser. Logiskt sett borde kritikerna av samarbetslinjen i Sverige gladjas: här erbjuds en garanti utan annan motprestation än det nordiska försvarsförbund som alla Sveriges demokratiska partier redan förut sagt sig förstå. Men den politiska konsekvensen är en annan än den logiska: man omnämner knappast Vandenbergresolutionen, och några utlåtar sig som om ett nordiskt förbund icke vore önskvärt, såvida dess trygghet bleve garanterad av världens mäktigaste demokrati.

Den tredje och kanske viktigaste ändringen i situationen är den tydliga meningsbrytningen mellan Norge och Sverige. Norge vill, därom finns intet tvivel, både samverkan med Sverige och samverkan väster ut. Skall då Sveriges vägran till en samverkan av sistnämnda slag, ja, rent av dess motvilja att erhålla en ensidig garanti för sin säkerhet, omöjliggöra en skandinavisk samordning på försvarets område? På en del håll synes man vara beredd att gå till den ytterligheten — att säga nej till ett nordiskt förbund, blott därför att detta försäkras om hjälp väster ifrån. Dess bättre finns det dock många som inte vill betala isoleringen med en motsättning inom Skandinavien. "Ansluter sig Norge till västmakterna, blir Sveriges möjligheter att förbli neutralt så små att den största anledning för oss finns att omprova vår ställning", yttrade Aftontidningens chefredaktör, Severin, i en debatt i fredags. Rimligen måste de flesta av isoleringspolitikens principiella anhängare tänka på det sättet. Så outrotligt kan inte vanetänkandet vara — utom hos några, för vilka det förgylls av prestigeskäl — att man är beredd att välja isoleringen till varje pris.

Genom vad som skett under den senaste tiden har således flera av isoleringspolitikens främsta positioner söndersmulats. För att tycka reträtten måste denna politiks anhängare i dag tillgripa argument rakt motsatta dem som användes för ett par månader sedan. Då sades att västmakterna inte önskade samverkan — nu förnekas att initiativ till samverkan föreligger. Då sades att en ensidig garanti från USA var otänkbar — nu lätsas man inte om att en sådan garanti erbjuds. Då sades att Norge och Sverige har samma intresen och måste följa samma politik — nu är man redo att ta avsked av den skandinaviska tanken. Inför dessa ruiner av åsikter måste allt flera självständigt tänkande människor få klart för sig att isoleringspolitiken inte låter sig försvaras och att vägen till fred ligger i samverkan.

Riksdagen kan inte ordna sina arbetsformer praktiskt,

så att värsessionen slutar i tid, därför att en stor del av regeringsförslagen kommer så oberäkneligt och så sent, brukar det sägas. All right, det ligger något i det. Denna efterslaskning har varit mycket besvärande även i år, trots att man började med goda förhoppningar. Här måste även en stark press på regeringen i olika former — sådana har också anvisats, men hittills inte begagnade i nämnvärd utsträckning. Men hur kan det komma sig att den nu så populära reformlinjen med normalt två sessioner, den första avslutad 31 maj, väsentligen bygger på antagandet att regeringen i ett slag kommer ifrån sina plaster och snällt börjar leverera i god tid och programenligt? Utskottet kritiserar den nuvarande ordningen med åberopande av de tråkiga följderna av regeringens försyndelser, men idealiserar i nästa ögonblick den tillämnta nya ordningen, förutsättande en punktlighet från regeringens sida som nyss konstaterats vara obefintlig.

Det där går inte bra ihop, i riksdagskretsar är det allmänt känt att bland andra statsutskottets ordförande nyligen har förklarat att utskottet aldrig kommer att bli färdigt tid den lyckliga majdag som i grundlagen skulle utpekas som värterminens avslutning. Tydligen tror han inte på regeringens plötsliga förvandling. Han vet hur budgetärendena hopar sig under vår- och försommarvecksorna. Motiveringen för bistridsdagarna som normalföreteelse är ett fuskverk.

Är det inte önskvärt att i en huvudstad

med omkring 700.000 invånare även ha ett yttarregemente, som vid så många tillfällen visat sig kunna gladja vid parader och festliga tillfällen? Arméchefen Douglas ställer denna samvetsfråga. Han menar att den som besvarar den jakande också bör gå med på att Livregementet till häst är oumbärligt. Man har emellertid svårt att följa detta önsketänkande, har rart det än är hos en gammal kavallerist — lika svårt som att acceptera resonemanget att K 1 bör bevaras med tanke på den civila ridningen ("ett gemensamt intresse för stora lager av vår befolkning!") och för att få tävlingar i modern femkamp i Stockholm. Ja, så står det. Får detta sas som ett mått på vilket intryck besparingsstriivandena har gjort, så måste man verkligen erkänna att armédelningen lyckats bli obesmittad. Den omsträlas av ett milt återsken från Kaisertiden.

Där billig värme eller ångkraft är ett tvingande behov ...

där bör man räkna med **PARCA STOKER.** • De tillförlitliga kontrollerna starta och stoppa automatiskt, underhålla en jämn temperatur eller ett konstant tryck. • **PARCA STOKER** tillverkas av oss enligt licens från COMBUSTIONEER, SPRINGFIELD, OHIO, en av Amerikas mest välkända fabrikanter av stokerapparater. • **PARCA STOKER** framställes av svenskt kvalitetsmaterial och representerar det bästa inom svensk precisionstillverkning. • **PARCA STOKER** levereras i önskade storlekar för en kolförbrukning av 15—550 kg per timme • **PARCA STOKER** kostar inga dollars, en i nuvarande valutaläge värdefull egenskap. • **Svensk tillverkning garanterar att reservdelar nu och framdeles kunna erhållas.** • Kontakta oss och diskutera lämpligheten av att installera en **PARCA STOKER!**

A·S·J PARCA Stoker
AUTOMATISK KOLPANNA

AB SVENSKA JÄRNVÄGSVERKSTÄDERNA
Arlöv LINKÖPING Falun
Avdelningskontor i Göteborg: Centrum, Kl. Hamngatan 52. Tel. 11 01 18, 13 13 80.
Huvudförsäljare: TOUR AGENTURER AB Bragevägen 12, Stockholm. Tel. 23 49 80 (växel)

Tyska bomber mot Hitler

Hitler var många gånger nära döden, genom attentat, bomber, helvetesmaskiner m. m. Detta avslöjar utgivaren av *Deutsche Rundschau*, en av förgrundsfigurerna i den tyska underjordiska rörelsen *Rudolf Pechel* i **"TYSKT MOTSTÅND".** En spännande och saklig skildring. Den ger en klar bild av nazisternas terror och motståndsmännens hårda kamp. I alla bokhandlar för 9:—.

NATUR och KULTUR

Nytt halvår!

Prenumerera på

DAGENS NYHETER från 1 juli!

★

A. STOCKHOLMSUPPLAGAN

	Hemburen i Stor-Stockholm	Vid postabonnenang
Månad	4:75	4:50
Kvartal	13:75	13:—
Halvår	27:—	25:50

För Stockholm med omgivningar
mottas prenumeration per telefon "Dagens Nyheter" eller i tidningens kontor: Tegelbacken, Stureplan, Götgatan 41, S:t Eriksplan.

För övriga platser i landet
på närmaste postanstalt eller av tidningens ombud.

PRESSGRANNAR

Det är svårt att begripa varför man i Stockholm beter sig så konstigt, säger Orebro-Kuriren (o) efter att ha läst de senaste Gallupsiffrorna, som pekade på en fördubbling av folkpartiet från förra andrakammarvalet:

Det är en särskild sorts folk som beher stridarena av Norrström. De flesta är väl inflyttade landsortbor, men de blir snart hemtama, precis likadana som de få människor som lätt sig födas i Eken.

Bland de inflyttade som kommit på förfall befinner sig Z. Höglund — han har en god skuld till partiets bakslag.

Efter de hårda tiderna före tjugutalets inbrott då socialdemokratin genomförde sin stora utrensning har ingen generell strid i allmänhet rått inom partiet. Det finns inga höglundare längre, och inga kilbomare. De gamla partivänarena är kvar, men de har ingen speciell fraktionsinriktning. Det är bara i Stockholm som den gamla surdegen jäser. Det finns en höglundsfraktion och ett gammalt parti. Den motsättningen framträder i alla sammanhang och gör sig framför allt gällande i kommunalpolitiken. Den har framför allt yttrat sig i en mera intim samverkan med kommunisterna. Man kan inte komma från att de flesta borgerliga människor numera i Stockholm betraktar Z. Höglund som en kommunist av lika god klang som Linderot och Hagberg. Eftersom arbetarna även i Stockholm mera läser borgerliga än socialdemokratiska tidningar har de mer eller mindre samma uppfattning. Eftersom Z. Höglund inte ansett lämpligt att tillräckligt klart deklarera sig och partiets inställning har allt fler många fallit från. Eftersom socialdemokrati och kommunism är ungefär samma sak att utspy man dem bäst man kan.

Regeringen har alltdeles kommit bort i bilden. Den passar inte det socialdemokratiska organet att tala om hur man inom vida kretsar — även inom arbetarcirkeln — ser på regeringen, på dess misstyckoraden, dess uppenbara ockicklighet. Den behärskar Z. får lida för alla. Han blir den som ensam får bära skulden, även sedan han förorättad dragit sig tillbaka i sitt tält.

Det nya skolprogrammet ställer stora krav på småländska offervilja. Kommunisterna räknar med att den nya upprustning skall dra en ärtig merkostnad av 125 milj. kr., vartill kommer vissa engångskostnader. Det månen är dock väl värd att göra, tillfogar Upsala Nya Tidning (fp), om man betänker den stora betydelse en höjd medborgarbildning har.

Den föreslagna reformens väldiga betydelse framgår kanske klarast, om man säger att meningen är att ge all svensk ungdom en utbildning, som motsvarar realskolans, även om icke alla kommer att gå den teoretiska vägen. Det betyder att varje svensk kommun kommer att få en centralskola, där studerna kan göras fram på längt som till den nuvarande realskoleexamen. Framför allt bör detta hälsas med tillfredsställelse av landsbygdens folk, den kritik som från landsbygdshåll riktats mot den nioårige skolan kan inte vara överlämnat. Man skulle snarare vilja säga att i vår generation har knappast ett initiativ gagnat i högre grad kommer att befordra landsbygdens kulturella utveckling.

Det är högst troligt, att vi först någon gång in på 60-talet helt kan realisera det program kommissionen nu skisserar. Men att därför gruta av på principlösningen och vilja sig t. ex. med en åttaårig skola vore olyckligt.

En successiv prövning bör kunna ge besked om i vilken utsträckning de inre reformer kan förverkligas som kommissionen skisserar och som utgör en utvecklande del av den nya skolan liksom den organisatoriska utbyggnaden:

Men måste emellertid med en viss skepsis betrakta de ganska gliidande studieförberedarna i enhetsskolans högsta klasser. Här ger på ett tidigt stadium betydande valmöjligheter. Det behöver väl icke sägas att anmälningarna blir för att de unga skall komma att göra ständiga misstag. Man kan befara att komplikationerna skall bli många och att det påbörjade gymnasiestudierna, skall sluta in redan efter realskolan. Det är möjligt att denna nackdel väger lätt mot de positiva sidor, som ligger i det nya systemet med dess brukning både på teoretisk och praktisk utbildning. Det kan endast erfarenheten utvisa.

Det är angeläget att gymnasiet får en organisation som ger betryggande garantier för en kvalificerad teoretisk utbildning. Ur denna synpunkt är man närmast benägen att avvisa det av kommissionen i andra alternativ, som går på en horisontell klyvning av gymnasiet med en studentexamen efter tredje året och en dimissionsexamen efter fjärde. Det blir väldigt tyckligt med dessa båda examina på varandra. Sedan kommunen nu även lagt dimissionsexamen till grund för klassärarutbildningen i stället för att som tidigare var tänkt bygga lärarhögskolorna på tredje gymnasieklassens betyg, är väsentlig motivering för att man skulle tillskapa en särskild avgångsexamen redan efter tredje året ... Kommissionen har tänkt sig att realläroverken av gymnasiet skulle bli den första etappen på läroverken. Det är naturligtvis betingat av praktiska skäl, men ur pedagogiska kan det synas en smula olyckligt, eftersom det dröjer ganska länge innan man får någon erfarenhet av den underliggande för teoretiska studier, som enhetsskolan i praktiken bär på.

Stockholms-Tidningen (fp) har fått sig vid införandet av begreppet skolmognad och skolmognadsklasser, vilket avsevärt bör kunna underlätta undervisningen och föra klassernas homogenitet, förutsatt att tillräckligt med lärarkrafter och psykologiskt välskolade krafter kan skaffas fram för att genomföra genom föra programmet:

Vi har tidigare uttalat en viss skepsis mot den differentiering av undervisningen, som föreslås redan på ett så tidigt stadium som i mellanskolan, då eleverna sällan vet vad de vill eller begåvningen mer markant framträtt. Men det är ju tänkbart, att dessa olägenheter kan elimineras genom utveckling av de nya skolmognads- och prövningsmetoderna; därtill betonar att möjligheterna till övergång från olika alternativ skall stå öppna vilket är klart önskvärt.

Det är ej osannolikt, att förslaget om en särskild dimissionsexamen för eleven, som tänker fortsätta till universitet och högskolor, i någon mån kommer att minska den nimbus som ej sällan omger studentexamen. Ur den synpunkten kan detta förslag vara av värde, ehuru det alternativ realiserade fyrårliga gymnasiet, dock förefaller mest, att man inte bör ställa för rigorös dimissionsexamen, som kräver ett extra läsår utgår.

Mycket i skolkommissionens betänkande verkar synnerligen tilltalande, men mycket lämnar ändå oklarheter och erinnar läsaren om att kommissionens sekreterare i första rummet är skald, lyder i Svenska Dagbladets (h), dvs. professor Wellanders, beska omdöme:

Skolkommissionen har emellertid fallit klart för sig att en mera allmän övergång till nioårig skola icke kan ske förrän efter 1957, och att den föreslagna skolreformen kan vara genomförd först på 1960-talet. Under sådana förhållanden kan man fråga, varför det brådskar så med det principbeslut, som nu begäres. Skolkommissionen pekar på den massutbildning av läraren och det forskrade skolhusbyggande som nödvändigtvis göras av det starkt stigande barnantalet. Men måste man icke också räkna med att under en så lång tid som det har är fråga om förutsättningarna för vårt skolväsens organisation kanna komma att ändras så väsentligt, att även den uppgjorda generalplanen måste ändras?

Expressen (fp) yttrar:

Det bör betonas att den första tillämpningen måste bli en experimentera till och att erfarenheten sedan får hjälpa till att rucka på detaljerna. Någon planritning, där icke en detalj kan ändras, får icke den nya skolan bli, och det torde nog heller aldrig ha varit skolkommissionens mening.

Kommissionen verkar välgörande självkritisk på den punkten. Den betonar vid flera tillfällen att detta och

Pascal och lidandet

PASCAL. I urval och med inledning av François Mauriac. Översättning av Richard Heijl och Karin Stolpe.
(De stora filosoferna.) Bonniers. Pris 5:75.

BLAISE PASCAL hade en far som inte ville låta honom läsa matematik och geometri av fruktan för att han då skulle försumma latinet, och han var som barn så okunnig i ämnet att han kallade en cirkel för en runda och en linje för ett streck. Att tänka på dessa saker som han inte kände, namnet på kunde han emellertid inte låta bli, och vid 12 års ålder upptäckte han på egen hand den 32:a propositionen i Euklides 1:a bok, den proposition som säger att summan av vinklarna i en triangel alltid är lika med två räta. Vid den ålder kom han i beröring med en förmörkad ande som mendera att lesu kropp inte kunde vara uppbyggd av jungfru Marias blod, utan måste härröra från en särskild materia; honom anmälde han för biskopen i Rouen och hade tillfredsställesen erfara att kättaren helt avsvor sin villolära. Vid 31 års ålder sydde han in i sin rock ett skrivet vittnesmål om sin fulla bängivenhet åt Gud och Kristus, sin avskildhet från världen, sin glädje, gladje, gladje. Det var en glädje i lidandet, ty han var och förblev och hade redan länge varit illa sjuk i huvud, i mage och tänder, och vad naturen inte hridt av hans kropp tog läkarna med sina medeiner och purgeringar hand om och han själv med sin askes. Runt sin nakna midja hade han fäst ett bälte försett med järntaggar, som han vid anfall av högmod eller världslig glädje kunde trycka in i köttet. Då han blev 39 år var förströelsens verk fulländat, och han dog. "Han kommer att bli föga känd av eftervärlden", skrev en av hans meningsfränder, liksom om denna bristande tillfredsställelse av en eventuell fåfängs skulle ha varit något att beklaga.

Man kan fråga sig om meningsfränden har fått rätt. Känd har han nog blivit, denne yngling och unge man som visste mycket om de konniska sektionerna, mycket också om människohjärtat och som tryckte in taggar i sin plågade kropp; beundrad har han också blivit, men att det längre är möjligt att förstå honom, att reproducera hans självtillstånd och problem är inte lika lätt. Att förstå Pascal är inte att förstå hans matematik, ty sådant finns det ju alltid folk som kan, utan att förstå hans kristendom. Från den på hans tid ännu relativt nya naturvetenskapliga världsbilden hämtade han läran om oändligheten, och i denna oändlighet placerade han in den medeltida himlen, det medeltida helvetet och hilden av den lodige korsfäste. Tanken att många människor var bestämda till evig pina tycks man kunna se honom acceptera med kallblodighet, och hoppet att han själv hörde till de till saligheten utvalda fyllde honom med het, extatisk glädje. Men dit skulle han nå på korsets väg. I ett av sina berömda s. k. provinsialbrev — fingerade Brev till en vän i landsorten — detta hinner prövas, så att önskvärda justeringar kan göras före det allmänna genomförandet. Kommissionens sekreterare — den synsalunda skaldem och rektorn — avslutar också sin populära skrift om skolreformen med att betona att för reformens lyckliga realiserande krävs "ett skapande intresse hos skolans alla fältarbetare och en allmän medborgerlig insikt om uppgiftens betydelse".

Ett Associated Press-telegram häromdagen om det diplomatiska meningutbytet mellan de skandinaviska och de angloamerikanska makterna har av UD förklarats utgöra en blandning av halvsanningar och oriktigheter. Dessvärre tickar denna rubrik rätt väl UD:s egna yttranden i ärendet, skriver Handelstidningen (fp):

I själva verket innehöll det åsyftade byråtelegrammet uppenbarligen åtskilligt som är riktigt och oberoende. Det bekräftar faktum, som numera står odementerat, nämligen att England och USA till svenska, norska och danska diplomatiska representanter framfört sina synpunkter på hithörande frågor, och detta i förenskande utvidgning. Den svenska utrikesledningen står från sig med halva bestridanden. Under sken av att ta död på bildande påståenden undertäcker den själv att berätta sanningen och uppmuntrar därigenom den okunnige eller godtrogne till slutsatsen, att det icke finns någon sanning att berätta. Skånet är det sätt, på vilket utrikesledningen i sina offentliga förklaringar umgås med sanning och lögn.

BERTIL OHLIN

talar i dag kl. 14 vid Stora Nyckelviken, Nacka,

över ämnet

ENPARTIVÄLDE ELLER SAMVERKAN

Musik och allsång under ledning av MARTIN LIDSTAM

Buss avgår från Borgmästargatan till Vikdalsvägen eller Hammarsbacken var 15:e min. Båt från Riintmästartrappan kl. 9 o. 11.30

FOLKPARTIET

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.